

Oplev naturen

Tårnborgh-turen

Din turguide nr. 3 af 8 i en serie med gode
forslag til en dejlig naturoplevelse i
Slagelse Kommune

Forord

Slagelse Kommune har meget at byde på. Vores natur er mangfoldig, og vi har et hav af muligheder for gode oplevelser og ture i vores nære omgivelser.

Som i mange andre forhold åbner viden og indsigt op for nuancer, og det, der tidligere bare var en smuk skov med et grønt bagtæppe, kan pludselig vise sig at være et landskab, der er skabt for tusinder af år siden i forbindelse med, at iskapten trak sig tilbage.

Men naturen er under konstant forandring, og moser udvikler sig i takt med, at det døde materiale formulder og giver plads til ny natur. Fuglene flytter ind, og den opmærksomme vandrer vil have mulighed for at møde mange forskellige arter. For de ekstra modige er der endda mulighed for, at man kan finde både ramsløg og liljekonvaller, den ene giftig og den anden spiselig. De ligner hinanden, men er alligevel nemme at se forskel på for det træned øje.

Naturen har utrolig meget at byde på. At udnytte den og gå korte eller længere ture er sundt for os alle, både for vores fysiske og mentale helbred. Derfor har vi i Slagelse Kommune lavet en serie af foldere, der skal bidrage til, at dine oplevelser og ture i naturen bliver endnu bedre. Tag dine venner og naboer med på turen og få en ekstra oplevelse samme med vores guidede naturvandring.

Jørgen Grüner
Formand for Miljø Plan og Landdistriktsudvalget

Oversigtskort. Den store røde prik viser turens udgangspunkt.

Tårnborg-turen

Længde: 4,5 kilometer.

Tid: Ca. 2 timer.

Sværhedsgrad: God adgang også for kørestolbrugere med hjælper og gangbesværede.

Toiletforhold: Ingen offentlige toiletter.

Denne vandretur har fået overskriften Tårnborghallen-turen. Titlen kunne også have været Halsebysøerne, Teglkværkssøerne eller Tårnborghallen og Tårnborghallen kirke. Overskriften ville i så fald nok være blevet næsten lige så lang som selve turen – og så starter du endda et helt femte sted.

Starten går fra busstoppestedet ved Tårnborghallen (1). Du kan altså komme med bus, bruge cykelstativerne til din cykel, p-pladsen til din bil – eller du kan ganske enkelt komme gående hertil.

Afsted fra start

Fra p-pladsen ved Tårnborghallen går du til højre ad Tjærebyvej. Forbi skolen. Fra vejen er der glimtvis muligheder for at se den største af vore lergrave omkring Korsør Nor. Langt op i foråret rummer søen et stort antal trolde og taffelænder. Trolde – hannerne – er de hvid/sorte. Hunnerne fremstår nærmest mørkebrune. Taffelænderne er nogenlunde på størrelse med

trolde. Nok lidt færre i antal. Taffelænderen er let genkendelig med den ståluldsfarvede side og ryg og den kobbergyldne hals og hoved (2).

Som året skrider frem finder mange af fuglene yngleplads andre steder, men nogle bliver tilbage.

Allerede i marts dukker den op: En grålig-hvid lavtliggende, strømlinet og langhalsede fugl. Det er den toppede lappedykker. Den største af vore lappedykkere møder frem i vinterdragt. I den kommende tid sker der en forvandling med fuglen. Den får en flot fjerkrave og fjertop og bliver mere ren og klar i farverne. Lappedykkerne er kendte for deres spektakulære danse og andre kommunikationsformer, hvor også hovedprydingen indgår.

Det er let på afstand at følge den smukke fugl. Netop denne største lergrav, er det eneste tilgængelige sted heromkring, hvor du kan følge den toppede lappedykker.

Rigt fugleliv forude

Du fortsætter din vandring på Halsebyvej i retning af Svenstrup. Ser dig godt for ved t-krydset til Mælkevejen og går så nogle få skridt videre mod Korsør for derefter at forsvinde ind i krattet ved busstoppestedet på den anden side af vejen.

Navnet Tårnborgh er nævnt i et skrift fra år 1231 som Tornburgh, som torn borg – eller tjørn borg (kilde: Gyldendals Den Store). Lige her er det som at gå i en tunnel af især tjørn. Undervejs er der kig ud over en mindre lergrav (3).

Her kan du måske også få set den toppede lappedykker, men ellers er det den lidt mindre gråstrubede lappedykker, der regerer her. Det er så viseligt indrettet, at lappedykkearterne har delt søer og moser imellem sig efter størrelse. De største arter i de største moser.

Den lille lappedykker er her også, men lader sig sjældent se. Den holder sig til de mindste vandhuller – eller lever næsten skjult ved rørskoven i de større søer.

Med et åbner landskabet sig. Du kommer ud i det fri. Det meget tætte krat ophører. Bevoksningen bliver mere spredt. Vild rose, tjørn og slåen deles om pladsen. Her står en bænk med udsigt over Korsør Nor.

Jeg vil foreslå, at du sætter dig en stund (4). Lægger trafikken fra vejene bag dig. Tager en tår at drikke. Slapper af. Får pulsen ned, mens du suger udsigten til dig. Du kommer i et andet mode.

3.1. Den toppede lappedykker i yngledragt.

3.2. Ude i det fri igen. Haneklint. Et efterladenskab fra istiden.

Når du rejser dig for at gå videre, vil du måske endda opleve, at du går en kende langsommere end før. Du vil opleve, høre og se mere.

Ude på noret kan du se gravænder, gråænder og måske også den spidsnæbbede toppede skallesluger. Hættemåger og Stormmåger er på vandet eller står på de mange sten, der stikker op af det lave vand. Flere terner er på jagt. Er der ingen fugle er det værd at holde en pause – igen. Tomheden kan betyde, at en anden og meget større fugl er i området og er blevet opdaget.

Havørnen ynder også at opholde sig ved noret. Ofte slår den sig ned ude på en sten i noret. Det lavvandede nor er et rigtig godt jagtområde for ørnen. Højt oppefra kan den spotte en fisk i vandet. På menukortet står også både ænder og måger, så ingen fugl kan vide sig sikker. En meget uopmærksom hare kan også blive bytte. Den hurtige hare er nu ikke det oplagte bytte for den noget manøvretunge havørn.

Istid og lergravning

Du går videre ad stien. Langs vandkanten kan du se mængder af mursten. I sin tid hældt i for at sikre lergravningen mod indtrængen af havvand.

Den sidste istid har endeligt formet landskabet i Danmark. Her hos os har isen i perioder ligget stille. Smeltet langsomt. Med lidt god vilje kan du ane en israndlinje ved Hane- og Høneklint (5). Det at isen har stået stille har betydet, at al det moræne, sten og andre materialer i isen er blevet sorteret – ned til mindste enhed - leret. Leret blev samlet flere steder i jorden rundt om Korsør Nor.

Også her hvor du står har der været ler. Så meget af slagsen, at der her har været opført flere teglværker. Der har været anlagt jernbanesidespor til hovedlinjen Korsør-Slagelse til transport af tegl-, dræn- og mursten.

Udgravningen af ler blev med tiden en under-skudsforretning. De udgravede huller forladt. Teglværkerne revet ned. I dag er resterne af det sidste store teglværk forvandlet til kommunens entreprenøraftdeling. De forladte udgravede huller er med tiden løbet fulde af vand og ligger nu som en perlerække af smukke søer her og rundt om Noret.

Du går videre. Stadig er bevoksningen mod vandet et lavt tjørnet krat. I maj-juni kan du høre tornsangeren, tornirisk, rørspurven og rørsangeren. Ude på Noret dukker en lappedykker eller to op. Både den toppede lappedykker og den gråstrubede lappedykker laver mange jagtture ud i noret. For de meget dårlige flyvere er der heldigvis kun kort afstand fra yngleplads til jagtområde.

Gennem de røde låger

Du er nået til en rød låge. Den er lidt tung men kan sagtens gå op (6). Er du med hund i snor, skal du orientere dig, om der er kreaturer på den eng, du er ved at bevæge dig ind på. Er der kvæg, så er rådet at fortsætte forbi lågen. Det samme er gælder, hvis du er i kørestol med hjælper eller er meget dårligt gående. Du vil da fortsætte videre ud til asfaltvejen, der fører op til Tårnberg kirke. Er du godt til bens kan du - på eget ansvar gå ind på engen og følge sivkanten langs noret op mod Tårnberg-voldene.

Der kan i foråret eller i regnfulde perioder være noget "blødt" at gå her. Der er muligheder for at forsøge sig frem – med godt resultat.

Op mod Tårnburg-voldene møder du endnu en rød låge, som du kan gå ud af.

Borgen

De enge, som du har gået på, har engang givet plads til en ladegård (7), som blandt andet har været forsyningscenter for personalet på den engang så betydende Tårnburg. Området som gården har ligget på ses i dag, som et plant område på den skrånende græsmark.

Både fra Marsk Stigsvej og fra engen er der et godt blik op mod resterne af Tårnburgborgen. Solen skinner - måske. Lige i øjnene – måske. Prøv at lukke øjnene et øjeblik og fantasér.

Åben øjnene igen og du vil muligvis i et kort glimt fange Tårnburgborgen med sin port, murede mure. Et stort firkantet tårn. Fra tårnet har der været udsigt over de mange små øer i Noret og til langt ud i Storebælt.

På Sprogø har ligget en tilsvarende borg – og endnu en ved Nyborg. Dengang tilbage i 1100-1200-tallet var frygten stor for sørøvere eller overraskelsesangreb fra de skiftende mange uvenner.

Borgene kunne varsle fjender og give en vis tryghed i en urolig tid. I denne periode af Danmarks historie oplevede man på få år adskillige konger. Så at sige ingen af dem døde af alderdom – endsige en naturlig død.

Hvem man skulle holde med og hvor længe, kunne være svært at vide.

Synet af borgen er væk igen. Du er tilbage på vej op mod voldstedet og de få rester af borgen.

Har du mulighed for det, skal du gå op ad trappen og nyde udsigten (8). Kigge ud mod Storebælt og ned over stranden og den grønne eng for foden af Tårnburg. En tavle fortæller om stedet. Nedenfor borgen ligger – ganske tæt under græsset – den forsvundne by. Der er fundet fundamenter og rester af en gade. En mængde ting og sager fra bebyggelsen er også gravet frem. Ved stranden er der fundet rester af flintredskaber. Området må i årtusinder have været benyttet af mennesker.

I 1300-tallet var meget af Danmark pantsat til tyske grever – det gjaldt også Tårnburg. I midten af 1340-erne er de tyske panthavere trætte og urolige for deres pant og sælger Danmark tilbage – bid for bid går til den voldsparate men også dygtige forhandler kong Valdemar Atterdag (ca. 1321-1375).

Lige overfor voldstedet ligger nok en af landets smukkeste placerede kirker (9), Tårnburg kirke. Den første kirke blev opført nogenlunde samtidigt med Tårnburg. Den nuværende kirke har i forhold til sin menighed fået en betydelig størrelse. Du kan lægge vejen gennem den smukke kirkegård og komme ud ved p-pladsen bag kirken. Derved undgår du også det uoverskuelige vejsving omkring kirkegårdsmuren.

3.3. Et øjeblik kan du i fantasien måske se konturerne af den gamle borg.

Gennem moserne

Nu går turen ned ad kirkestien, der forbinder Tårnborgh kirke med Halseby. Du går gennem Halsebymoserne.

På de forårsvåde enge står der meget ofte flere hundrede gæs. Grågæs, bramgæs – mere usædvanligt også blisgæs og Canadagæs.

Indtil engene udtørres ses her også en række forskellige vadefugle og ænder.

Du skal ikke gå ret langt ad kirkestien (10). Stands op, når du står ved kanten af de første vandhuller. Lyt. Lyt. Hvis du har mere drikkelse på termoen, så nyd den stående lige her. Det er ikke sikkert, du får hørt den, men den kan meget vel være her. Lige i nærheden – og så alligevel et godt stykke væk. Det er rørdrummen, der i foråret pauker – det vil sige – synger. Især morgen og formiddag høres fuglen.

Ved at støde luft ud frembringer den en dyb rungende lyd (som når man puster i en tom flaske). Ofte kan fuglens sang høres kilometer bort.

Der knytter sig ofte historier til forskellige fuglearter. Det gør der også for den lidt spøgelsesagtige og sky rørdrum.

Således fortælles om herremand Mads Spejser fra Aggersborggård i Jylland. Han var en usselryg. Da han døde kunne sjælen ikke finde fred, men måtte vandre for evigt omkring i rørskov og sumpe og kalde højt og spøgelsesagtigt, stødende og dybt

3.4. Du kan også her se og høre rørspurven ude i sivene.

– som en fagot – som en rørdrum.

Selve fuglen er et sjældent syn. Den er i familie med fiskehejren. Er vel camoufleret brun og lys. Cirka 75 cm. i højden og med et vingefang på omkring 120 cm. Den ses oftest blot i et øjeblik flyvende med krum hals og sine lange ben strittende bagud. Så er den væk igen.

Får man overrasket fuglen, står den helt stille. Strækker hals og næb opad. Helt stille. Jeg talte en gang med en jæger, der fortalte om oplevelsen, at hans hund havde fået færden af noget. Det var en rørdrum. Hunden vidste, at der var noget. Fuglen stod helt stille. Hunden opdagede ikke, at den stod ved siden af en bomstille stående rørdrum. Det gjorde jægeren.

Tilbage mod Tårnborghallen

På denne sti synes Tornborough eller måske Tjørnborg at leve op til sit navn. Tjørn vokser tæt på begge sider. Hvor der er udsigt, skal du prøve at standse op og kigge. Det kan være, at du kan få et glimt af arealernes rørhøge (11).

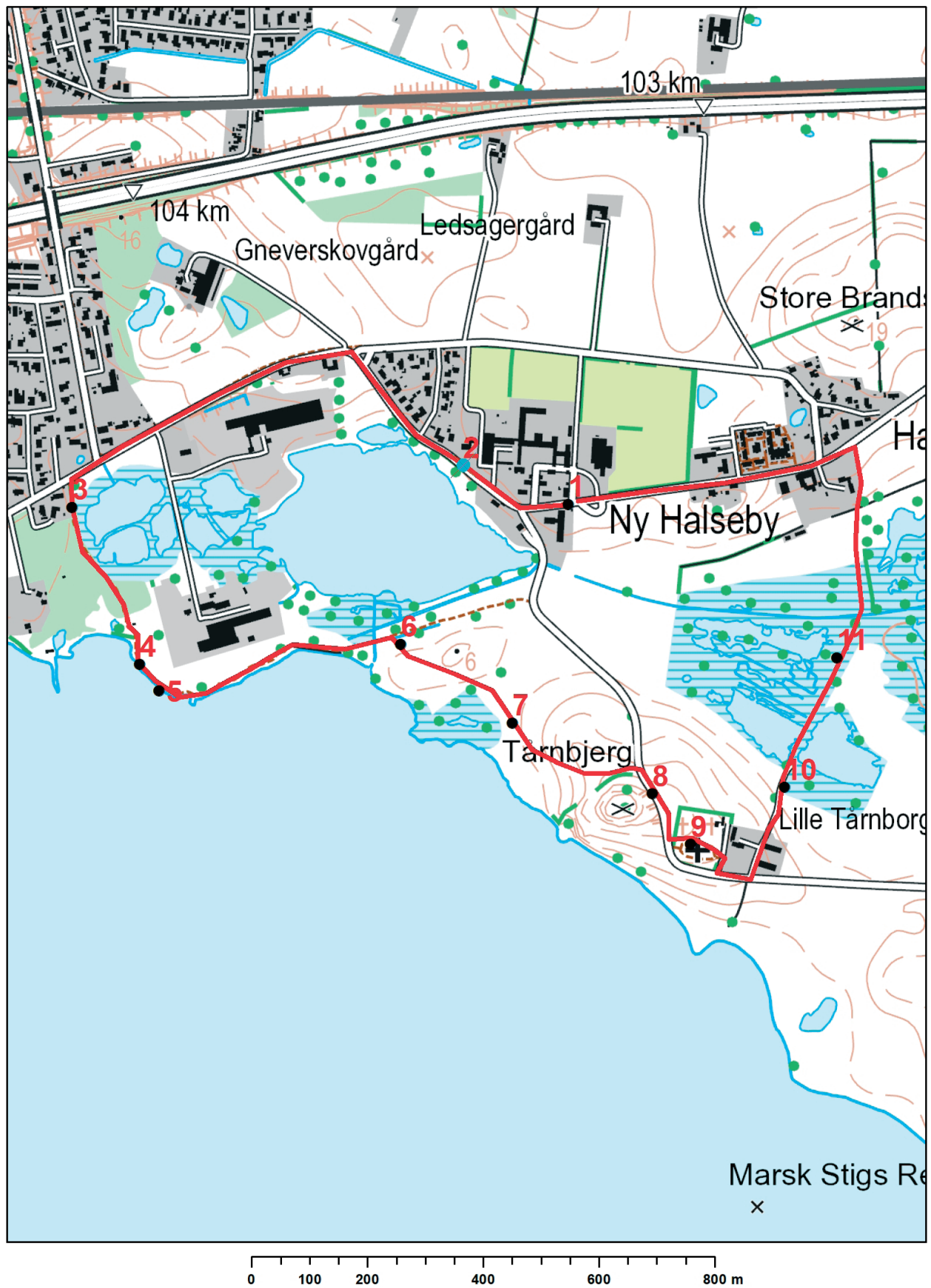
Efter en lidt kraftig opstigning lander du oppe på Tjærebyvej. Turen går tilbage mod start. Tårnborghallen ved Tårnborg Skole.

3.5. Rørhøgen, hunnen på jagt over rapsmarkerne.

Detailkort

Kortet viser, hvor du finder de 11 udvalgte punkter (1-11) på ruten.

Om forfatteren

Turbeskrivelsen i dette hæfte er forfattet og illustreret af Villy Jensen.

Villy Jensen er en lokal kunstner, naturelsker og ornitolog, der gennem mere end 50 år har skaffet sig et solidt kendskab til naturen omkring Korsør. Her har han været lokal guide på en lang række ture ved eng, strand og skov.

Han har deltaget i flere projekter for beskyttelse af vores natur, herunder arbejdet i en del år for Zoologisk Museum i København som ringmærker.

Han har desuden malet og tegnet naturmotiver gennem mange år.